

Kuluttajat ja sähköliesien käytön turvallisuus

Otteita suomalaisista kuluttajatutkimuksista

Kuluttajakysely 2001

Vuonna 2001 toteutetussa kyselytutkimuksessa selvitettiin kodin sähkölaitteiden turvallisuuteen liittyviä käsityksiä sekä käyttötapoja. Tutkimus tehtiin kirjekyselynä ja siihen osallistui 1149 kuluttajaa. Tutkimuksen toteuttivat TUKES ja Kuluttajatutkimuskeskus. Tutkimusaineiston keräsi Taloustutkimus Oy.

Tutkimuksessa selvitettiin mm. sähkölaitteiden käyttötapoja. Kuluttajat jättivät joskus tarkoituksellisesti sähkölaitteita päälle tai valvomatta, esimerkiksi jättämällä pesukoneen päälle poistuessaan kotoa. Vastaajista 3 % jätti usein liedan tai uunin päälle kodin jäädessä tyhjilleen, neljäsosa teki niin satunnaisesti ja 71 % ei koskaan. Keskimääräistä hieman useammin liedan tai uunin jättivät päälle kotiäidit, yrittäjät, korkeammin koulutetut sekä ikäryhmään 45-55 kuuluvat.

Vajaa kolmannes vastaajista käytti liettä apupöytänä satunnaisesti ja 3 % aina tai usein. Kaksi kolmannesta vastaajista ei koskaan käyttänyt liettä apupöytänä. Liedan käyttäminen apupöytänä oli sitä yleisempää mitä nuorempi vastaaja oli. Muita useammin liettä apupöytänä käyttivät myös mm. opiskelijat ja kotiäidit, harvemmin sen sijaan eläkeläiset.

Kysyttäessä mitä laitetta kuluttajat pitivät vaarallisimpana nousi vaarallisimmaksi televisio ja seuraavaksi liesi/uuni. Vaarallisimmiksi koettiin seuraavat laitteet:

1. Televisio (32% vastaajista)
2. Liesi/uuni (17 %)
3. Silitysrauta (7 %)
4. Pesukone (4 %)

Puolet vastaajista oli ylipäättään huolissaan sähkölaitteiden turvallisuudesta. Muita enemmän sähköturvallisuus huoletti mm. naisia, 45-65 –vuotiaita sekä kotiäitejä, eläkeläisiä ja työttömiä. Nuoria ja opiskelijoita sähköturvallisuus sen sijaan huoletti muita vähemmän.

Turvavarusteita oli vastaajilla seuraavasti:

Palovaroitin	96 % kotitalouksista
Ensiapulaukku	56 %
Käsisammutin	32 %
Sammutuspeite	23 %

Kotitalouskoneiden käyttöturvallisuustutkimus 2002

Työtehoseura selvitti vuonna 2002 kotitalouskoneiden turvallisuutta ja turvavarusteiden toimivuutta erilaisissa käyttötilanteissa. Tutkimus koostui kyselyistä sekä laitteiden riskikäyttöä, -sijoitusta ja –asennusta simuloivista käyttökokeista. Lieden käyttöturvallisuuskokemuksia kysyttiin 91 lapsiperheeltä. Vanhustalouksien kokemukset perustuivat kotipalvelun työntekijöiltä saatuihin vastauksiin (39).

Lapsiperheistä yli kolmasosalle oli sattunut jonkinasteinen vaaratilanne liedien kanssa. Lähes joka viidennessä taloudessa lapsi oli väännellyt liedien valitsimia. Noin joka kymmenennessä taloudessa lapsi oli satuttanut kätensä kuuman luukun pintaan tai keittotasolle. Lapset käyttivät myös liedien vetolaatikostoa kiipeilyalustana. Lapsiperheille liedien turvavarusteet, keittotason ja luukun suoja olivat suhteellisen tuntemattomia. Toivottavina turvavarusteina pidettiin turva-ajastinta, luukun turvasalppaa ja virtalukkoa.

Kotipalvelun työntekijöiden kokemusten mukaan liesien käyttöturvallisuusriskejä *vanhustalouksissa* olivat pienet ahtaat tilat, laskutilan puute liedien vieressä ja huono valaistus. Liesitasoa käytetään erilaisten tavaroiden säilytysalustana. Samoin patalappujen sijoittaminen liedien välittömään läheisyyteen aiheuttaa turvallisuusriskin.

Erilaisista turvavarusteista vanhustalouksissa oli vähän kokemuksia. Eniten kokemuksia oli turva-ajastimella varustetuista liesistä. Joillekin käyttäjille turva-ajastimeen valittava maksimiaika oli liian lyhyt. Aikakytkin ei kestä vääntämistä molempiin suuntiin, mistä johtuen väärään suuntaan kääntäminen rikkoo sen.

Erikseen asennettavia turvalaitteita oli käytössä kolmentyyppisiä. Niiden toiminta perustui joko pelkästään aikaan ja tehoon perustuvaan virran katkaisuun tai ne oli varustettu pelkästään lämpövahdilla tai **niissä oli automaattinen lämpötilan tunnistava virrankatkaisulaite.** Näiden laitteiden ominaisuuksista oli käyttäjillä vain vähän tietoa. Vastaajien mielestä turvalaitteen valinnassa tulisi ottaa huomioon ensisijaisesti vanhuksen toimintakyky eikä vain hinta, kuten nykyisin useimmiten tehdään. **Automaattinen lämpötilan valvonta ja virrankatkaisu varmistavat turvallisuuden erityyppisissä toimintahäiriötilanteissa.**

Liesissä ja keittotasosissa on *vakiovarusteena erilaisia turvajärjestelmiä*, kuten kaatumiseste tai vastaava, luukun salpa, keraamisessa tasossa jälkilämmön merkkivalo, ylikuumenemissuoja, virtalukko, kattilan tunnistin ja turvakatkaisin. Turvakatkaisin kytkee virran automaattisesti pois päältä tietyn ajan kuluttua, ellei sen säätöä muuteta. Mitä suurempi teho on valittu, sitä nopeammin virta katkeaa. Kattilatunnistimien ja induktioliesien etu on se, etteivät ne mene vahingossa päälle, jos tasolla on vieras esine, kuten patalappu tai muoviastia. Induktioliesi ei mene päälle, jos keittoalueella ei ole magnetisoituvaa keittoastiaa. Kattilantunnistin vaatii metallisen kattilan. Turvallinen toimintaperiaate ei kuitenkaan yksistään riitä takaamaan laitteen käyttöturvallisuutta. Myös ohjaustaulun informaatio ja valitsimien muotoilu vaikuttavat liedien turvallisuusominaisuuksiin. Valitsimet saattavat erottua heikosti ohjaustaulun taustasta, jolloin ne eivät sovellu heikkonäköiselle henkilölle.